

Policy och riktlinjer för Förvärv och accession

*Kulturhistoriska museerna: Göteborgs stadsmuseum och
Sjöfartsmuseet Akvariet. Fastställd av Avdelningschef 2023-10-02*

1. Inledning

Kulturhistoriska museerna (KHM) ingår i Avdelningen Göteborgs museer och konsthall, Kulturförvaltningen Göteborg, och består av de två museerna Sjöfartsmuseet Akvariet (SA) och Göteborgs Stadsmuseum (GSM). Föreliggande policy gäller för KHM, men i fall av specifika innehållsmässiga inriktningar eller förutsättningar är detta angivet med respektive museum.

2. Syfte

Syftet med denna förvärvspolicy är att vägleda insamlingsarbetet så att detta arbete riktas mot de områden som ligger i linje med de två museernas uppdrag, verksamheter, profiler och strategiska inriktningar.

Policyn är också ett stöd i att identifiera delar av samlingarna som behöver utvecklas genom en aktiv och strategisk insamling.

Slutligen är förvärvspolicyn vägledande för hur museerna arbetar med omärkta objekt som hittas i magasin vid till exempel översyn och inventering.

3. Begränsningar

Föreliggande policy omfattar föremål, arkivalier och bilder som finns i de Kulturhistoriska museernas samlingar. Böcker och litteratur i respektive museums bibliotek omfattas inte. Denna policy omfattar inte heller hantering av material för exempelvis pedagogisk verksamhet eller rekvisita vid utställningar.

4. Definition av förvärv och accession

Rent juridiskt innebär ett förvärv att äganderätten överförs från den tidigare ägaren till det förvärvande museet. *Förvärv* ger museet bevis för äganderätten och *accession* syftar på det formella beslutet att införliva objekt i museisamlingarna och därmed ett åtagande att förvalta objekt på lång sikt.

5. Olika typer av förvärv

Förvärv och accession till samlingarna kan ske genom gåva, fyndöverföringsbeslut, inköp eller annat aktivt och strategiskt

insamlande. Det dominerande förvärvssättet har varit insamling via gåvor och i GSM:s fall även fyndöverföringsbeslut. Museernas samlingar har byggts upp under lång tid och utifrån olika insamlingspolicys. Historiskt har politiska beslut om att överföra samlingar eller slå ihop museer stått för ett betydande inslag i museisamlingarna.

Objekt som hittas i magasin vid till exempel en översyn och inventering och som saknar inventarienummer, accederas bara om det finns starka skäl att tro att de ägs av museet och att de tillför ett värde utifrån riktlinjerna för insamling. Under samlingsflytten skrivs bara ett fåtal uppgifter in om objekten för att skapa spårbarhet under flytten.

Aktiv och strategisk insamling kan ske i samband med dokumentation, fältundersökning eller vid nedläggelse eller försvinnande av verksamhet i staden. Det kan också ske i samband med utställningar, särskilda insamlingsprojekt eller liknande. Då definieras särskilda insamlingsteman i förväg.

Oavsett typ av förvärv handläggs och utreds förvärvsärenden av samlingspersonal, samt vid behov med hjälp av övrig relevant personal eller extern expertis. Varje förvärvsärende handläggs av en eller flera handläggare, beroende på ärendets storlek. God samlingsförvaltningspraxis innebär att göra en konsekvensbedömning gällande behov av resurser för konservering, dokumentation och förvaring, som en del av insamlingsprocessen.

Arkeologiska fynd överförs till museet efter tilldelningsbeslut från Riksantikvarieämbetet.

6. Övergripande riktlinjer

- KHM:s samlingspersonal ska under handläggningen av ett förvärvsärende utvärdera om objektet är representerat i egna eller näraliggande samlingar. En bedömning av materialet ska göras, vid behov i dialog med konservator.
- Innan placering i magasin ska föremålet alltid besiktigas av konservator.
- KHM förvärvar bara objekt efter en grundlig kontroll av proveniensens. Uppgifter kring proveniens och kontext ska vara väl dokumenterade.

- KHM har högt ställda etiska krav i samband med förvärv och genomför en noggrann kontroll av ursprung. Objekt förvärvas inte om de är eller kan misstänkas vara stulna, olovligt utgrävda, olovligt in- eller utförda i ett land eller på annat sätt olovligt förvärvade. Inte heller förvärvas objekt där ägarskapet till objekten är oklar.
- KHM förvärvar endast objekt med full äganderätt och tar inte emot gåvor som är förenade med villkor från givarens sida om det inte finns särskilda skäl. Museerna förvärvar inte arvegods där oklarheter kring äganderätten kan orsaka tvister inom en familj. Fotosamlingar och arkivmaterial tas emot med förbehållet att museet får göra ett urval innan inskrivning. Att äganderätten till förvärvade objekt har överförts till museet ska vara formulerad i skrift.
- KHM förvärvar bara objekt som kan tas omhand, vårdas och förvaras på ett tillfredsställande sätt utifrån god samlingsförvaltningspraxis.
- KHM tar inte emot arkivalier, objekt och bilder som utan överenskommelse lämnas in eller skickas in till museerna.
- KHM strävar efter att tillgängliggöra samlingarna digitalt, och förvärv ska registreras och tillgängliggöras snarast möjligt. Vid förvärv av upphovsrättsskyddat material är det väsentligt att säkra att museerna kan använda materialet i sin verksamhet.
- KHM tar inte emot dubletter av originalmaterial, annat än i undantagsfall.

7. KHM:s process för förvärv och accession

Vid förvärv till samlingarna upprättas ett beslutsunderlag av samlingspersonal. Arbetsprocessen från beslut till hyllan ska uppskattas i resurser och ska finnas med i underlag till beslut. Varje objekt tilldelas ett unikt nummer vid accession.

Enligt kulturnämndens delegationsordning beslutar chef för Avdelningen Göteborgs museer och konsthall om förvärv till Sjöfartsmuseet Akvariet och Göteborgs Stadsmuseum.

8. Sjöfartsmuseet Akvariet

Sjöfartsmuseet Akvariets samlingar innehåller föremål, fotografier, arkivalier, filmer, ljudmaterial, fartygsritningar, sjökort och litteratur, från 1500-talet fram till idag. Samlingarna har i första hand koppling till handelssjöfart men innehåller även objekt med anknytning till fiske, segelsport och marinen. De har sin utgångspunkt i Göteborg med omnejd men sjöfartens globala karaktär medför att samlingarna har en internationell spännvidd.

8.1 Specifika riktlinjer för Sjöfartsmuseet Akvariets insamling

Till museets förvärvsområde hör objekt som har havet och sjöfart som gemensam nämnare. Förvärv kan ha global spännvidd, men det skall finnas en koppling till personer eller händelser i Göteborg och sydvästra Sverige.

Museets insamling fokuserar på maritim historia och miljö, med mänskliga aktiviteter vid, i och på havet. Prioriterat är att samla in och komplettera de befintliga samlingarna med levnadsberättelser kring det maritima kulturarvet. Objekt som är intressanta ur ett användarperspektiv prioriteras också. Endast i undantagsfall skall objekt med anknytning till örlog samlas. Inte heller skall marinarknologiskt material samlas in.

Följande områden är prioriterade i museets insamling:

- Havets kulturmiljöer och människors nyttjande av dessa miljöer
- Näringsliv, yrkesliv och levnadsberättelser där havet och sjöfart spelar en framträdande roll
- Handelssjöfartens roll i Göteborg

Vid förvärv till samlingarna arbetar Sjöfartsmuseet Akvariet utifrån skilda perspektiv för att dokumentera såväl det representativa som det specifika i människors liv. Aspekter att ta hänsyn till vid förvärv är genus, generation, klass och sociala grupper, etnicitet och kulturell bakgrund, som tillsammans skapar en mångfald av berättelser.

9. Göteborgs stadsmuseum

Göteborgs stadsmuseum är ett kulturhistoriskt museum med samlingar som berättar om göteborgarnas historia från forntid fram till idag. Museet har en av Sveriges äldsta och mest omfattande kulturhistoriska och arkeologiska samlingar, med geografisk fokus på Göteborg med omnejd.

9.1 Specifika riktlinjer för Göteborgs stadsmuseums insamling

Museets samlingsområde omfattar föremål, arkivalier och arkeologiska fynd som har ett samband med stadens historia och samtid. Geografiskt insamlingsområde är främst Göteborgs stad – såväl innerstad som ytterområden – men samlingen skall också kunna visa på de regionala och internationella kontakter som har format Göteborg över tid. Tidsmässigt finns inga begränsningar, utan museets insamlingsområde spänner från forntid till nutid.

Museets insamling fokuserar på människors liv och verksamhet. Objekt som samlas in kan vara tillverkade eller ha brukats i Göteborg och omkring staden Göteborg. De kan handla om eller avbilda Göteborg, eller ha en upphovsman som varit verksam i Göteborg. Objekt kan även vara relaterade till personer eller händelser i Göteborg.

Förvärv som visar på sambanden mellan människor, företeelser och platser är prioriterade före insamlingar av enskild personhistoria eller enskilda praktfynd. Likaså är sammanhang och tolkningar som är intressanta ur ett användarperspektiv prioriterade.

Följande områden är prioriterade i museets insamling:

- Människorna i staden
- Stadens kulturmiljöer och offentliga rum och människors nyttjande av dessa miljöer
- Näringsliv, yrkesliv, hemliv och fritidsliv i staden
- Stadens fysiska miljö
- Göteborg som stad – nationellt, politiskt, ekonomiskt, kulturellt, internationellt

Vid förvärv till samlingarna arbetar museet utifrån skilda perspektiv för att dokumentera såväl det representativa som det specifika i människors liv i Göteborg. Aspekter att ta hänsyn till vid förvärv är genus, generation, klass och sociala grupper, etnicitet och kulturell

bakgrund, som tillsammans skapar en mångfald av berättelser. Tidsmässigt prioriteras de delar av samlingarna som behöver utvecklas, såsom senare delen av 1900-talet och samtid.

9.2 Arkeologiskt material

Göteborgs stadsmuseum är ett fyndmottagande museum som tar emot arkeologiska fynd som påträffats i samband med arkeologiska undersökningar eller upphittats av privatpersoner.

Arkeologiskt material regleras enligt Kulturmiljölagen och det är Riksantikvarieämbete som fattar beslut om fyndfördelning efter att Länsstyrelsen godkänt grävaktörens slutförda rapport. Göteborgs stadsmuseum har inte en stående begäran om fyndfördelning av arkeologiskt material, vilket innebär att Riksantikvarieämbetet tillfrågar museet i varje enskilt ärende.

Följande principer styr museets insamling av arkeologiskt material:

- Göteborgs stadsmuseum tar emot fynd som påträffats inom Göteborgs stads gränser.
- Göteborgs stadsmuseum följer Riksantikvarieämbetets praxis att fynd hålls samman från samma fornlämningsnummer eller kvarter på ett och samma museum. Eftersom Göteborgs stadsmuseum tidigare hade ett större upptagningsområde innebär ämbetets praxis att museet får förfrågningar om fynd från tidigare grävda platser utanför stadens gränser.
- Göteborgs stadsmuseum tar endast emot arkeologiskt material som uppfyller museets anvisningar för inlämning.
- Göteborgs stadsmuseum tar inte in arkeologiskt material i samlingarna innan slutgiltigt beslut om fyndfördelning.

För att underlätta och effektivisera fyndinlämningen har Göteborgs stadsmuseum särskilda anvisningar som beskriver hur fynden ska lämnas in (Dnr 0169/18). Dessa anvisningar finns tillgängliga för grävaktörer. Arkeologiskt material som inte följer museets anvisningar tas inte emot.

Insamlat material som inte relaterar till fastställd undersökningsplan eller de vetenskapliga frågeställningarna ska starkt motiveras i den arkeologiska rapporten om materialet ska vara aktuellt för insamling.

När arkeologiska fynd övergår till museets ägo likställs de med övriga museiföremål, vilket bland annat innebär att de kan deaccederas och avyttras.

